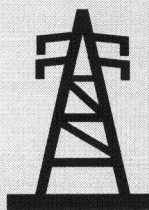


ETHDIARI

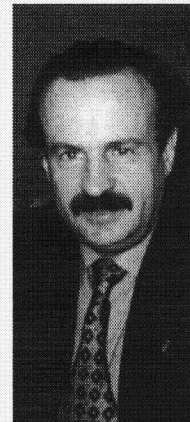
Numerò 61
Diuendres 19 de març 1999

HUELHETON DIARI D'ARAN

Prètz: 50 pessetes



ETH REGIDOR DER AJUNTAMENT DE VIELHA, JOAN RIU, SAGE DE PARAR ES ÒBRES DERA NAUA COMISSARIA DES MÒSSOS



Deth darrèr mes de deseme eth regidor e alcaldable d'Unitat d'Aran en Ajuntament de Vielha-Mijaran realise gestions, pressione e denòncie era situacion de naut risque de possibles accidents enes òbres deth bastiment dera naua comissaria des Mòssos d'Esquadra qu'ei ena gessuda de Vielha, ena caçada en direccion tath Baish Aran. Concretaments, eth perill ei conseqüència de que se trabalhe dejós d'ua linha de nauta tension de 110.000 quilowats. E en ua òbra a on hèn bastisses e se botge fòrça materiau de construccion, de plan e diuèrses proporcions e mesures, ei un autentic risque de collisionar damb er hilat.

Riu, dempús de denonciar era situacion per escrit ar actuau alcalde Calbetó, de demanar un informe tecnic dera companhia electrica e

de sabé-ne finaument eth resultat, se presen-tèc delàger -amiat pes camèras de TV3- ena òbra dera comissaria entà demanar era paralizacion immediata des òbres. Sabem que si-guec convidat a marchar deth terren, e aué encara i trabalhen.

Era empresa bastidora ei COMASA qu'ei ua empresa privada qu'a er encargue de GISA entà hèr era comissaria. Tanben cau saber que GISA ei dera Generalitat de Catalonha. Er informe dera companhia electrica, en aguest cas ENHER encara qu'ena Val actue FECSA, a provocat aumens ua carta ara companhia constructora e un fax entà deishà-ne constància en Ajuntament de Vielha. En fax-carta -que mos a notificat era companhia electrica a traucers dera sua seccion de nauta tension- era companhia notifique eth besonh

dera suspension immediata dera òbra peth naut risque d'accidentalitat a conseqüència deth cablejat electric.

En hereuèr er alcalde Calbetó contestaue per escrit que non ère competència der Ajuntament eth contròtle des distàncies enes linhas de nauta tension e era zòna d'edificabilitat. Calbetó didie agèr ara premsa que non auie cap fax-carta mentre qu'era companhia didie que l'auie enviada. Era Generalitat, a traucers deth Departament de Trabalh e dera sua delegacion de Lhèida, ditz que non a competències. Per un aute costat, Inspeccion de Trabalh de Madrid seguís damb un absolut silènci.

Ath delà deth vedible perill, calerie apuntar eth greuge comparatiu qu'a de construsir sense preocupà-se des tors electricques -coma d'ua auta banda mèrque era normatua.

Aguest greuge ei en toti es propietaris qu'an de construir a traucers deth plan parciau de Mijaran e que se les a obligat a passar pes paramètres de mantier ues distàncies tant verticaus coma orizontaus des linhas de nauta e baisha tension. Distàncies variables segon-tes era longada de çò que se ditz eth *vano*, o sigue er espaci ocupat per hui de nauta tension quan hèn corba se botge peth vent. Dempús de tanta irresponsabilitat d'escandal -COMESA, Generalitat, Ministerio, Calbetó- eth regidor dera oposicion, Joan Riu, ac a clar: "O paren ja, o deluns les denon-ciam en jutjat".

AUÉ SE CELEBRE EN LHÈIDA UN COLLÒQUI OCCITANO-CATALAN

COLLÒQUI: UNIVERSITAT E ACTIVITAT TRANSFRONTERÈRA EN EUROESPACI OCCITANO-CATALAN

Era Fundació Occitano-catalana, era Federacion Occitano-catalana, er Arxiu Occità dera Universitat Autònoma de Barcelona, eth Cercle d'Agermanament occitano-catalan, e eth Departament de Filologia Catalana dera Universitat de Lhèida organisen eth collòqui *Universitat e activitat transfronterèra en euroespaci occitano-catalan*. Aguest collòqui aurà lòc en Institut d'Estudis Ilerdens aué.

Un viatge finalisat eth collòqui, e en madeish lòc, i aurà un acte de presentacion titolat *Eurocongrès 2000 des espacis occitans e catalans*, deth quau vo'n parlam mès entà dauant. Començarà eth collòqui damb un acte de dubèrtura entàs nau deth maitin. Ara seguida, entàs 9.30 e enquias 11.30, i aurà dus talhèrs parallèls: er un titolat "Er Euroespaci Occitano-catalan: perspectiues de cambi enes relacions economiques", a on i participaran Jordi Bacaria, Jean-Claude Juan, Antoni Ventura, Vicent Berdoulay, Patricia Cicille, Alain Alcouffe. Parallèlaments se celebrará eth talhèr "Universitat Europea e espacis de lengües minoritàries" presentat a cargue d'Antoni Rossell, e l'amiaran Robert Lafont, Georg Kremnitz, Jesús Rodríguez Velasco, Constanzo Di Girolamo e Klaus-Jürgen Nagel.

Es següents talhèrs, tanben parallèls, ei previst que comencen a compdar des 12.30 damb aguesti títols: "Infraestructures sense termières. Es infraestructures transpirenques" portat a tèrme per Jean Hourcade, Jaume Font, Albert Serratos, Jordi Martí Henneberg, Jean-Louis Blanc. Er aute, "Es escambis universitaris coma modèus de futur entà ua Universitat Europea multicultural: es escambis laguens der Euroespaci occitano-catalan", que serà tractat per Jordi Bacaria, Philippe Langevin, Donatella Siviero, Fabrizio Beggiato.

Dempús dinar, e mès concretaments entàs 16 ores s'an premanit, parallèlaments, dus talhèrs: "Mobilitat sense termières", a cargue de Joan

Rojas, Raymond Mourareau, Joan Amorós, Pere J. Brunet, André Etchélecou, Joan-Pere Gensane; e "Er ensenhament des lengües minoritàries, era edicion e era creacion literària ena Universitat Europea", amiat per Enrique Monteagudo, Ma Carmen Alén, Sylvie Wojciechowski, Denis Mallet, Antoni Pladevall, Claudi Balaguer, Jaume Figueras, Alem Surre-Garcia.

Quan toti aguesti parlaments ag en finalisat, entàs 18.15, en calerà trèir es conclusions finaus en tot arribar ath fin finau deth collòqui.

Eurocongrès 2000 des espacis occitans e catalans.

Ara seguida, i aurà er acte de presentacion der *Eurocongrès 2000 des espacis occitans e catalans*. Aguest Congrès sus er Euroespaci latin centrau ei constituït pes territòris de lengua catalana e occitana des següents païsi o regions: er Alguèr, Auvèrnha, Andòrra, Aquitània, Aragon, Catalonha, Isles Balears, Lem osin, Lengadòc-Rosselhon, Meddia Pirenèus, País Valencian, Piemont, Provença e Ròina-Aups.

Aguest Congrès, que se prebotge damb ua clara orientacion de futur, ei eth congrès des païsi e regions centraus deth sud-oest dera Union Europea encarats ar Arc Latin per mieis des diferents èishi que se i projècten o se'n deriven, junhuts des des origines pes ligams istorics e culturaus prigonds.

Laguens d'un mon cada viatge mès globalisat, a on apareishen nauti blòcs economics basadi ena emergéncia e en dinamisme d'espacis fonamentadi ena afinitat culturau e sociologica, aguest coròp de païsi e regions plaçadi estrategicaments laguens d'Euròpa deth Sud, an un naut potenciau de possibilitats d'aportacion en terren dera recèrca, era innovacion, eth desenvolopament e aplicacion, en toti es camps d'ac-

tuacion umana.

Ara Union Europea li cau un desenvolopament territorial armonic que, per ua part, reequilibre es desajustaments encara existents entre eth nòrd e eth sud, e que per ua auta part coèsiene espacis de progrès a shivau de diferents estats.

Er assolidament der Euroespaci que compren aguesti païsi e regions -ena linha damb es directrius dera Comission Europea en matèria de promocion de zònes interfronterèras e de desenvolopament regionau- pòt representar un ample progrès entà tota era sua poblacion, un melhor nivelament en escampilhament des diuèrses arees que lo constituïssen e era garantida d'ua Union Europea mès coèsiada, estable e equilibrada.

Er objectiu d'aguest congrès, que se harà a shivau des ans 2000 e 2001, ei doble:

- tractar en profunditat es divèrsi aspèctes d'utilitat entà tot er Euroespaci occitano-catalan.

- constitusir organs qu'en avier, d'ua façion permanenta, poguen analizar, actualisar e dar directrius en relacion as diuèrsi tèmes d'interès generau.

Era sua organizacion e realisacion ei dubèrta a totes es institucions, entitats e associacions d'aguest Euroespaci.

Se preten qu'es diuèrses institucions, entitats e associacions de toti es païsi e regions der Euroespaci occitano-catalan, establisquen vincles e linhas d'actuacion comunes entre eres, non pas solaments entara realisacion deth Congrès senon tanben coma enguardament tath futur.

Eth cambi de sègle ei ua gran oportunitat entà portar a tèrme ua reflexion en comun e daurir nauti camins d'actuacion que siguen de bon hèr qu'assoliden es relacions culturaus, economiques e sociaus d'aguest Euroespaci, en profit de toti es sòns abitants, de toti es païsi latins e dera Union Europea en generau.

"MIL CÒRS ENTÀ UN GUARDAR", ES CORBILHUÈRS EN SANT GAUDENÇ

Auè diuendres, tàs ueit deth ser, Es Corbilhuèrs Cantaires de Les participen en ua trobada de grops coraus deth Pirenèu frances en Centre Culturau de Sant Gaudenç.

Jos er eslogan "Mil còrs entà un guardar", qu'ei tanben eth títol dera cançon qu'interpretaràn amassa totes es coraus jos era direccion deth music Eric Fourcadet, se preten recuèlher sòs entara associacion Retina France, dedicada a ampliar era recèrca medicau e scientifica en aquerò que tanh ara oftalmologia e era ajuda as malauts dera vista en tot mèter en foncionament un servici d'assisténcia.

Amassa tamb grops coraus com Musica en Coserans e Carpe Diem de Sant Gironç (Coserans), Ensemble vocau luishonés de Luishon, Ensemble vocau de Comenges e Còrs dera Escòla de musica de Sant Gaudenç. Era amistat en tot cantar de Barbazan, era Corrau de Martres de Rivièra e Be Bop de Roède, es Corbilhuèrs portaràn era musica dera Gasconha aranesa en tot interpretar quate cançons deth sòn repertòri.

Es components d'Es Corbilhuèrs son "plan satisfets de passar un còp mès entar aute costat dera termièra e portar un 'shinhau' de musica tradicionau gascona, ath delà de colaborar en un ahèr tant important com ei era mielhora e recèrca enes malauties que tanhen as uelhs", segontes mos an hèt a conèisher.

Sant Gaudenç ben s'ac vau un viatge.



ESPECIAU COLLÒQUI OCCITANO-CATALAN

DOCUMENT D'ARCHIU

En escadença dera celebracion deth Collòqui Occitano-catalan que se celebrarà aué en Lhèida, d'aguest numerò n'auem hèt ua edicion mès grana e serà regalada tà toti es assistenti ath Collòqui. Pr'amor d'açò que mos complatz recuperar un article originau escrit entà ETH DIARI deth president deth Comitè des Regions dera Union Europèa, senhor Manfred Dammeyer, e que publiquem en numerò especiau d'inaguracion deth diari, eth 22 de deseme d'est'an passat.



Eth Comitè des Regions d'Euròpa

Ues regions mès fortes entà ua Euròpa mès fòrta

Era Euròpa des regions ja marche. Era creacion d'un parlament escocés s'a decidit, lèu dempús 300 ans dera acta d'Union amb Anglatèrra, e es gallèsi tanben vòlen auer era sua pròpria assemblea. En Itàlia se qüestionen era reorganizacion deth sistèma federau, en tot qu'Àustria considèra era reestructuracion der Estat federau e er afortiment des poders des *Länder*. En Soècia, en Finlàndia e d'auti país, quaquas regions son en procès de cambi o se vòlen atribuir naua poders. Per çò que hè ara UE, se reconeish cada viatge mès qu'ei mès eficaç e practic bastir politiquas innovadores a nivèu regionau, amassa amb es regions, que pas a partir deth centre, amb era ajuda des Estats membres. Aquerò qu'ei vertat per exemple enes "pactes territoriaus entar emplec", a traucers des quaus s'a instaurat ua naua forma de collaboracion, mès directa, entre era Comission europèa e es collectius locals e regionaus. Aguesti pactes pòrien servir utilament de modèu entà ua futura cooperacion en encastre des hons estructuraus.

Era possada deth Comitè des Regions

En instituir eth Comitè des Regions, Euròpa s'a dat ua naua cara, naues veus e un nau pes. Dempús de quate ans d'existéncia, eth Comitè des Regions s'a convertit en un organ de tipe parlamentari laguens deth quau era representacion personau pes responsables locals ei era norma. Es membres deth Comitè des Regions son originaris de toti es Estats membres e participen amb orgull e amb plia igualtat en foncionament d'aguest organisme, a despart des grans diferéncias de cultura, d'experiéncias nacionaus, de tradicions e de poders democratics. Ei aqui a on demora era fòrça deth Comitè des Regions. Era desparietat locau e regionau hè qu'es prepauses de legislacion europèa siguen analisades de manèra aprigondida d'acòrd amb era complexitat des diuersi escenaris locals e regionaus. Es opinions emetudes peth Comitè des Regions ara gessuda d'aguest procès son uns esturments politics pertinents que, tengudi oportunament, pòden servir de pista entara posteriora metuda en marcha d'actes legislatius enes Estats membres.

Pendent era sua cuerta existéncia, eth Comitè des Regions a endonviat a balhar a traucers des sues opinions, ua possada as discussions politiquas enes Estats membres respècte ath papèr des sues regions e collectivitats locals. Era resulta ei ua preséncia, d'ara enlà, natural e justificada des representants regionaus ena escena europèa. Eth primèr prètzhet ath què s'a atelat eth Comitè des Regions enes quate primèras annades d'existéncia non a pas consistit en definir es regions, senon en permetèr era cooperacion directa e era metuda en hilat des sòns membres entà integrar es ciutadans europèus enes processos de decision. Se tracte d'un auanç qu'arrés non aurie credit pas possible non hè que dètz ans e que reflectis ben era adesion des pòbles ara idèa dera descentralizacion e dera regionalizacion. Era Acta unica europèa de 1986 a estat eth senhau d'ua evolucion positiva enes actituds des Estats membres amb es regions. Dempús, eth Tractat de Maastricht de 1992 a codificat ua bona part d'aguest nau respecte. Era creacion deth Comitè des Regions signi-

fique qu'es representants des regions comencen a èster ua fòrça collectiva en Euròpa e non son sonque autors isoladi amb ua capacitat mès o mens grana de hèr passar idies. Segontes er article 146 (e en foncion des constitucions nacionaus), es regions son autorizadas a prèner part enes amassades deth Conselh quan siguen debatudes qüestions referides ara sua jurisdiccion, en tant qu'era introduccion deth principi de subsidiarietat signifiqua qu'era accion dera Union Europèa ei limitada en toti es dominis a on non a es pleni poders. Aguest principi ei, en consequéncia, valid entath conjunt dera UE e entàs sòns organs e servicis autorizadas a toti es nivèus. Ara com ara sonque es regions an hèt valer fermament qu'eres son eth nivèu de poder mès apte tà tractar qüestions que les pertòquen dirèctament e s'eth sòn camp d'activitat non patís restriccions, mès qu'ei, ath contrari, en camin d'estiené-se, ei bon entad aguesta combativitat dera que ne son deutes. Es accions comunes qu'es regions e municipis an emprenut laguens deth Comitè des Regions, totun açò, non an pas borrat de còp es diferéncias que les desseparen, ne suprimit es divergéncias de plaçament en çò que tanh a tau o tau politica, com ac an hèt veir es animats debats der examèn, en session plenària, de cèrtes opinions e a on s'an pogut veir quaquas regions afrontades a d'aves. Es desacòrds que soent apareishen en aguestes discussions, cambien segon es subjèctes o reflectissen es diuersi agropaments regionaus (geografics o tematics). Atau, er anonci emetut peth Comitè en 1994 sus era Reforma dera organizacion comuna deth mercat entath vin a revelat un antagonisme entre es opinions des regions viticoles deth sud dera Union e dera rèsta d'Euròpa. Un aute exemple: s'eth Comitè des Regions s'a pressat en prèner partit, amb ua plan grana majoria, entà ua politica activa d'Euròpa en favor der emplec e entara incorporacion en Tractat d'un capítol sus er emplec, eth dossièr qu'a estat longament debatut, en gèsser de vedences politiquas dessemblantes.

Reestructuracion e estabilisacion

Es quate primèri ans dera existéncia deth Comitè an estat de traspàs, pr'amor qu'a calgut organisar, en un cuert espaci de temps, er aparelh administratiu de besonh entà assistir as sòns membres en sòn trabalh politic, e s'an agut d'avedar ara idèa de deliberar sus qüestions politiquas entre representants des collectius locals e regionaus. Era presa de possession deth personau administratiu e politic deth Comitè ei un hèt d'ara en dauant, e aué en dia ei pliamet operatiu. S'a creat quate grops politics tà permetèr as sòns membres de trobà-se entà esclarir es sues opinions e garantir qu'es nòsti trabalhs contunharàn en ua linha politica coèrta. D'un aute biais, eth tractat d'Amsterdam aurà igualment per efècte era supression deth protocòu 16 e afortir, atau madeish, era independéncia dera administracion deth Comitè, que l'aurà de servir amb plia leiutat e ua eficaça maxima. Ena pròpèu etapa que calerà traussar calerà accentuar eth perfil politic des prètzhets dera nòsta institucion. Es utissi entà hèc ja son, lèu toti, enes sues mans, pr'amor qu'ena session plenària constitutiva de heuèr de 1998, es sòns membres aprovèren ua reorganizacion des sues comissions, çò qu'implique focalisar, tematicament e politi-

cament, es sues activitats entath trabalh de hons. Gràcies ad aguest cambi, nosati seram capables de respòner amb mès agilitat as sessions dera Comission.

Grani ahèrs tractadi

Era relacion de tèmes aprovadi enquia ara peth Comitè des Regions (CdR) mòstre que, quantitativament, es dedicats as politiquas de miei ambient son es primèras; era agricultura e era politica regionau aucupen eth dusau e tresau lòc, seguides pes transpòrts, era politica economica e era politica sociala e der emplec. Eth numerò des tèmes e era sua desparticion rebaten atau madeish era importància respectiva atribuïda as diuersi sectors dera politica europèa. Es quate annades haràn aparèisher d'auti accents, pr'amor qu'eth CdR serà des d'ara consultat sus uns tèmes mès vasti atau que per un nau interlocutor, eth Parlament europèu. Convié, totun açò, de tier en compde d'ara entà dauant cèrti punts d'un interès politic particular, eth primèr des quaus e mès important serà eth paquet de propòstes qu'era Comission presentèc eth 18 de març der an passat entara transposicion legislativa dera Agenda 2000. Aguest conjunt conten ues proposicions relatives as disposicions qu'amien era agricultura, es hons estructuraus e de coèssion, es esturments de preadesion, es perspectiues financèras entath 2000-2006 e es perspectiues financèras corregides e aumentades entàs hilats transeuropèus. Aquerò servirà de basa tà un debat de grana importància en quau eth Comitè estudiarà era qüestion dera coeréncia entre es objectius assignadi as hons estructuraus e es prioritats politiquas qu'an establertes es ciutats e es regions d'Euròpa, com era creacion d'emplec, eth desenvolupament constant o era luta contra era exclusion sociala. Un des problèms importants d'aguest examèn consistirà a extrèir un metòde viable entà reformar era PAC (Politica Agraria Comuna), mès que calerà igualment dedicà-se de manèra especiau a reclamar ua associacion a part sancera entre era Comission e es collectius locals e regionaus en toti es aspèctes dera aplicacion des reglamentacions. Aguestes discussions sèmble que seràn d'un còp àrdues e potencialment conflictiues mès qu'eth Comitè des Regions a eth pes politic de besonh entà desbocar es compromissi politics que calguen, qu'auràn de fonamentà-se ena subsidiarietat e era solidaritat. S'artenhem ua formula que dosifique d'ua manèra eficaça es interès representadi en Comitè des Regions, auriam de poder deishar pas a un compromís politic equilibrat en Conselh e en Parlament enes darreries de 1998. Entre es auti dossièrs qu'an un interès politic de primèr orde, cau mencionar es proposicions relatives ath desenvolupament urban, es perspectives europèes tà fomentar es recorsi des país e era contunhacion deth debat sus es repercussions qu'es pactes territoriaus entar emplec auràn ena politica estructurau europèa.

Moviment generau e aliances

Aué en dia qu'era Euròpa des regions a devengut ua veritabla institucion, es diuerses regions an d'èster examinades tà veir se son capables de prèner iniciatiues e defèner es sòns pròpris interès. Actuament s'observa cada còp mès, ua clara tendéncia a limitar era cooperacion entre es regions (cooperacion bilaterau e multilaterau ena màger part des institucions interregionaus), as administracions comunes en Brussèlles e a ua participacion fructifera enes programes comunitaris. Ei just, sense cap de docte, qu'es regions entenguen qu'an uns interlocutors e aliats e sapien qu'es sòns interès mès concretos son representadi, e qu'an fòrça possibilitats d'èster tengudes en consideracion, mès qu'eres non an pas de pèrder de vista eth hèt qu'era cooperacion ei igualment un factor d'assolidament deth sòn plaçament en tant que region e d'afortiment dera sua capacitat entà actuar de manèra autonoma.

Segontes eth pròpri punt d'enguarda, cada observador balharà ua responsa diferenta ara qüestion de saber en quina mesura era importància cada viatge màger des iniciatiues amades entà Brussèlles a estat un trebut ara concrecion deth potenciu d'autonomia des regions. En aguesta atmosfera conflictiua, fòrça regions s'estimen mès cooperar amb era Union Europèa abantes que confrontà-se as reticéncias manifestades pes govèrns centraus, pòc desirosi d'establir un dialòg dirècte amb es autoritats infranacionaus, e demanaràn er emparament deth Comitè des Regions entà poder influir enes processos de decision a nivèu europèu.

Era Euròpa des regions a entrat en ua naua fasa e pren forma pòga pòc. Plan auançada balhant as regions ua màger libertat d'accion enes diuersi Estats membres europèus, carregarà d'auti reajustaments. Evidentament que non i a cap de "doctrina europèa dera regionalizacion" e Euròpa se limite a manar uns senhaus qu'influïssen ena evolucion de cadun des país, que depenen tant de factors intèrns, coma d'istorics e geografics. Aguestes relations assoliden era idèa qu'era "Euròpa des regions" ei ua sòrta d'expression abituau laguens dera diuersitat e eterogeneïtat que carrega.



Manfred Dammeyer.
president deth Comitè des
Regions d'Euròpa dera Union
Europèa

Edite ETH DIARI
Familia Colomines
Centre d'estudis VIVÈNCIA ARANESA:
Aula Europa des Pirinèus (Val d'Aran)
Carrèr Doctor Manel Vidal
locau num 5
(Darrèr edifici/ Ath cant der Espitau)
25530 Vielha-Val d'Aran
Telefon: 973641772
Fax: 973640871
E-mail vivenciaaranesa@ctv.es

Editor e director: Joan-Ramon Colomines-Companyans.
e-mail: jrcc@apdo.com

Informatica e dessenh: Marc Colomines i Nadal.

Equip de correctors: Xavier Gutierrez.

Equip comercial: Ramon Agulló i Teixidor.

Impression: Xerox's Document Center 220 ST d'ETH DIARI
en Vielha. Tirada: 1000 exemplars.